

Nr 628

Av herrar **Rimmerfors** och **Gustafsson** i Borås, i anledning av
*Kungl. Maj:ts proposition nr 17, med förslag till lag
om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk,
m. m.*

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 17 år 1960 med förslag till lag om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk vill undertecknade rikta riksdagens uppmärksamhet på att ett bifall till ett visst avsnitt av propositionen skulle vålla svårigheter, när det gäller att genom sångsamlingar för skolbruk och gudstjänstbruk göra vår värdefullaste sångskatt tillgänglig för så stora kretsar som möjligt. I och för sig är det tillfredsställande att Kungl. Maj:t i likhet med auktorsrättskommittén ansett att lånerätten bör bibehållas, när det gäller sånger avsedda att brukas vid gudstjänst och undervisning. Man har med all rätt betraktat detta som ett samhällsintresse och en förmån som icke kan anses strida mot Bern-konventionen. Däremot har såväl kommittén som Kungl. Maj:t föreslagit att denna lånerätt skall förenas med rätt till ersättning för upphovsmännen. Det är beträffande utformningen av denna bestämmelse motionärerna tillåter sig att ifrågasätta en viss begränsning.

Beträffande de kristna samfundens sångsamlingar råder för närvarande i regel den ordningen, att man i sångböcker för unison sång fritt får införa det man önskar. Kompositörer och sångförfattare ställer ofta välvilligt sina alster fritt till förfogande för dylika sångsamlingar. Annorlunda förhåller det sig, om ett musikförlag vid något tillfälle skaffat sig ensamrätten till en text eller melodi. Då kan det bli en omständlig procedur, innan den ekonomiska uppgörelsen för ifrågavarande lån är klar. Detta medför i sin tur att priset på sångsamlingen, och då speciellt musikupplagan, kan komma att öka avsevärt.

Ett exempel må anföras. Ett av de svenska frikyrkosamfundet utgav sin nuvarande församlingssångbok 1951. Den innehåller 788 nummer. Om den nu föreslagna lagen skulle träda i kraft 1961 och en ny upplaga av sångbokens melodiupplaga då skulle tryckas, komme utgivarna att vara ersättningskyldiga till 83 kompositörer för sammanlagt 171 melodier. Då musikförlagen vanligen räknar med en ersättning av 40 kronor per melodi för varje tryckt tusental exemplar av melodiboken, skulle förlaget få betala 34 200 kronor i honorar för varje nytryckning av en normalupplaga på 5 000

exemplar. Därtill kommer honorar till ett avsevärt större antal textförfattare. Där gäller det i förevarande fall omkring 300 sångtexter.

Skulle lagförslaget oförändrat gå igenom, torde följden bli den, att man för sångsamlingar av angivet slag av kostnadsskäl i större utsträckning än nu skulle tvingas att utnyttja s. k. fria texter och melodier, med påföljd att nyskapade verk inte via gudstjänstlivet kunde bli folkets egendom förrän mer än femtio år efter upphovsmannens död. Om en kompositör publicerar en melodi, när han själv är tjugufem år gammal och han lever tills han blir sjuttiofem år, skulle detta betyda att melodien icke kommer till fri användning förrän hundra år efter den första publiceringen.

Ingen missunnar upphovsmannen att själv få den ersättning som med all rätt tillkommer honom. Mera tveksam är den bevakning av ett verks användning, som kan komma att utövas av vederbörandes arvingar eller av påpassliga musikförlag, som kanske en gång för en ringa penning inköpt ensamrätten. En sångboksutgivare kan därigenom komma i den egendomsliga situationen, att han för nya upplagor av en sångsamling för unison sång tvingas att av ett musikförlag köpa lånerätten till en sång eller en melodi, som han själv många år tidigare beställt, publicerat och gjort populär genom tidigare upplagor av sin sångbok.

Det synes oss angeläget att lagen om skydd för upphovsrätt så utformas, att den inte i första hand gynnar företagsamma förmedlare och mellanhänder, utan att den dels skyddar upphovsmannens självklara rätt till ersättning för sitt verk, dels möjliggör, efter en tid av fem år från verkets första offentliggörande, en så vidsträckt användning som möjligt av detta verk, vad avser den unisona sången i gudstjänster och undervisning samt i kristen och ideell verksamhet bland barn och ungdom.

Med hänvisning till vad ovan sagts får vi föreslå,

att lagen om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk beträffande återgivandet av texter och melodier i sångsamlingar för unison sång i gudstjänster, undervisning samt kristen och ideell verksamhet bland barn och ungdom får en sådan utformning att detta slag av verksamhet icke onödigtvis försvåras.

Stockholm den 5 februari 1960

Einar Rimmerfors

Axel Gustafsson
i Borås